

Bra effekt av fånggrödor

Fler lantbrukare än tidigare kan nu söka miljöersättning för fånggröda. Området för stödet har utvidgats och ersättningen höjdes 2010. Fånggrödor är en effektiv åtgärd mot kväveutlakning och minskar läckaget från svensk åkermark med 2 200 ton kväve per år. Om all lämplig odlingsmark hade fånggrödor skulle kväveläckaget kunna minska med ytterligare 3 400 ton per år. På fältnivå innebär det att kvävet kommer grödan tillgodo.

Anders och Stefan Svensson odlar råg som fånggröda efter potatis under snön. Oljerättika är dock drömgrödan.

Fånggrödor som räddare av Östersjön

Bröderna Stefan och Anders Svensson i Follingbo på Gotland har odlat fånggrödor sedan 2001. Längre odlades fånggrödorna på halva vårsädesarealen men nu har den andelen minskat. Med vissa regeländringar skulle den kunna öka igen menar de.

”Rädda Östersjön – köp en vimpel” uppmanar färjans reklamskärm under överfarten till ett vint-
rigt Gotland. Stefan och Anders Svensson som driver jordbruk på ön gör betydligt mer än så. De senaste tio åren har fånggrödor ingått i växtföljden, skyddszoner finns utmed alla vattendrag och bevattningsdammar samlar vatten och näring från dikesflödena. Till det kommer sprutfria kantzoner och medlemskap i Greppa Näringen.

– Vi försöker ligga i framkant när det gäller det miljömässiga, säger Anders Svensson.

Rajgräs och råg är fånggrödorna som används. Att haka på miljöstödet när möjligheten gavs var inget svårt beslut.

– Så här mitt i Östersjön blir miljöfrågorna påtagliga. Fånggrödorna är bra för miljön och förbättrar jordstrukturen. Och det är en bra åtgärd när spannmålspriserna är låga, säger Stefan Svensson.

Grödorna som odlas är spannmål, oljevaxter och potatis. Rajgräset fungerar bra i vårsäden men som potatisodlare har bröderna tvingats ändra strategin med åren.

– I början hade vi fånggrödor i nästan all vårsäd men vi började få in knäpparlarver i potatisen, så vi odlar inte längre rajgräs på våra potatisjordar.

Dock har de råg som fånggröda efter potatis på de fält som kan skördas tillräckligt tidigt.

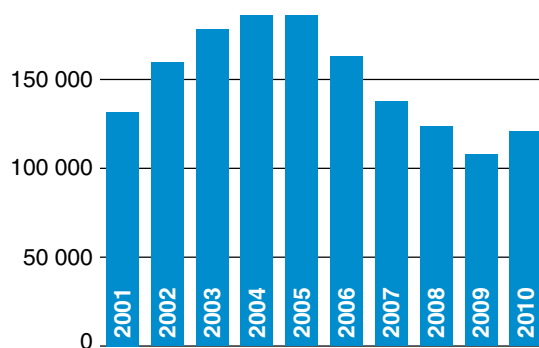
– Men det skulle vara bra att kunna använda rättika och senap. Då kunde vi ha mer fånggrödor och få en sanerande effekt på jorden också, säger Stefan.

Genom åren har Anders och Stefan fått mycket erfarenhet av att ha fånggrödor i växtföljden. Med vissa ändringar i reglerna skulle arealen kunna öka betydligt menar de.

– Om procentandelen av vårsäden kunde gälla ett genomsnitt över flera år skulle flexibiliteten öka. Då skulle det bli lättare att hantera fånggrödorna i odlingen, säger Anders.

Monica Kling

Fånggröda, ha per år

Anslutningen till fånggrödeersättning var som högst 2004–2005. Nu är det dags att slå rekordet.

”Supergräset” som gav dubbel miljönytta

När Greppa Näringen invigdes för 10 år sedan sa man i Rapport att ”nu ska lantbrukarna börja odla supergräs”. Supergräs eller inte så har odlingen av fånggrödor blivit en framgång och något av en symbol för lantbrukets arbete med att minska näringsläckaget. Liksom våtmarker, kvävefallor och skyddszoner längs vattendrag är fånggrödan en åtgärd som går att förklara och visa upp för konsumenterna och som därmed ger goodwill.

Odling av fånggrödor minskar inte bara kväveutlakningen utan ökar markbördigheten och på sikt även mullhalten. Det betyder ökad kolinbindning och klimatnytta. Dubbel miljönytta alltså. 10 års praktisk odling har lett till stor erfarenhet om insåningsteknik, olika arter, frömängder, brytningstider och konkurrens. Fånggrödan passar i varje enskild odlingssituation men för de allra flesta, och det är gott nog. Sverige har en internationellt unikt stor odling av fånggrödor.

Markus Hoffman, LRF

› SLU:s utlakningsmätningar har visat att gräsfånggröda kan halvera kväveläckaget när den fungerar som bäst, alltså om den bryts på våren eller riktigt sent på hösten. 15 års fånggrödeodling i ett utlakningsförsök kunde på så vis spara 435 kg kväve per hektar undan utlakning.

› Efter tidig potatis är oljevaxtfånggrödor en viktig åtgärd och bidrar till att kväveutlakningen inte blir större än i stråsådesodling.

Greppa Näringen har sedan starten 2001 gjort över 33 000 gårdsbesök hos mer än 7 500 lantbrukare. Rådgivningen är kostnadsfri för lantbrukaren och är en del av arbetet med att uppfylla Sveriges miljömål: Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet, Giftfri miljö, Begränsad klimatpåverkan och Myllrande våtmarker. Greppa Näringen är ett samarbete mellan Jordbruksverket, LRF, länsstyrelsen och lantbrukets rådgivningsföretag.

